

Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви Василь Липківський — апостол українського релігійно-національного відродження

Костянтин Липківський
доктор техн. наук, професор,
пров. наук. співр.
Інституту електродинаміки
НАН України,
м. Київ

У березні 2014 року виповнилося 150 років від дня народження відомого як в Україні, так і далеко за її межами видатного релігійного й громадського діяча 20–30-х років минулого століття Митрополита Київського і всієї України **Василя Липківського**.

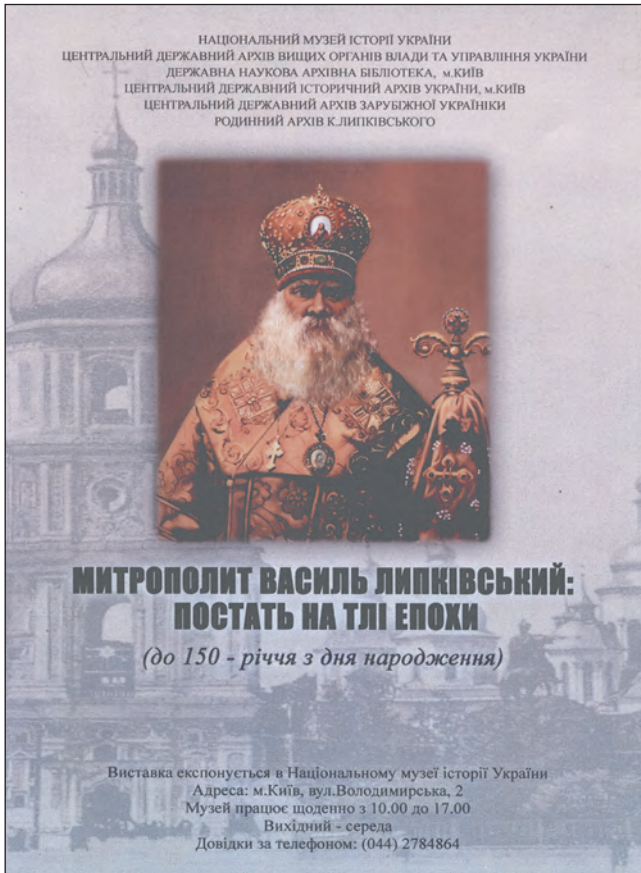
Народився В. Липківський у селі Попудня Липовецького повіту на Вінничині. Навчався в Уманському духовному училищі, Київській семінарії. У 1889 р. закінчив Духовну Академію зі ступенем кандидата богослов'я. В 1890-х роках В. Липківський був законовчителем державної гімназії у Черкасах, згодом, після прийняття сану священника, — став настоятелем собору в м. Липовці, повітовим інспектором церковно-парафіяльних шкіл Липовецького повіту. Від 1903 р. — завідувач Київської церковно-вчительської школи, у 1905 р. посів посаду настоятеля Солом'янської парафії в Києві, викладав у школах.

Від 1917 р. він очолював український релігійно-громадський рух за автокефалію Української Православної Церкви, був одним із ініціаторів створення Братства Воскресіння Христа та Всеукраїнської Православної Церковної Ради.

9 травня 1919 р. відправив першу службу українською мовою в Миколаївському соборі на Печерську. В тому ж році став настоятелем Софійського собору. **В жовтні 1921 р. Перший Всеукраїнський Церковний Собор затвердив проголошену автокефалію Української Православної Церкви і обрав В. Липківського її митрополитом.** Василь Липківський активно працював над становленням й зміцненням Української національної церкви (особисто відвідав і служив службу Богу більш ніж у 600 парафіях УАПЦ), відстоював принцип всенародної соборноправності.

У жовтні 1927 р. делегати Другого Всеукраїнського Церковного Собору, під загрозою арешту і заслання, проголосували за позбавлення Василя Липківського “*тягаря митрополичого служіння*”. Його відсторонили від церковних справ, виселили на околицю Києва, позбавили будь-яких статків... У 1930 р. УАПЦ було знищено.

Заарештованого у жовтні 1937 року за наклепницьким обвинуваченням 73-річного Митрополита Липківського, який на допитах не назвав жодного прізвища, не згубив жодної людини і своєї вічної душі, було страчено 27 листопада 1937 року. Місце його поховання невідоме.

У 1997 році Собор УАПЦ канонізував В. Липківського та інших церковних мучеників 1920—1930-х років, а Днем їхньої пам'яті було визнано саме 27 листопада.

Митрополитові Липківському встановлено величні пам'ятники у Саут Бавнд Бруку (США) та в Тернополі (Україна). У Києві на Лук'янівському кладовищі встановлено Хрест на його символічній могилі, його ім'ям названо одну з головних київських вулиць та вулиці у містах Львів і Липовець.

Постать *Василя Костянтиновича Липківського* багатогранна — церковний реформатор, фундатор та керманіч українського церковного руху в пореволюційній Україні, історик, педагог, блискучий майстер проповідницького мистецтва. Його життя й діяння суттєво вплинули на духовне становлення сучасного українського народу. Його творчу спадщину, що дивом вціліла під час буремних подій (здебільшого, завдяки зусиллям української діаспори, зокрема Українського Православного Братства ім. Митрополита Василя Липківського, та таких особистостей, як *о. Петро Маєвський*), вивчають не тільки релігієзнавці, але й філософи, психологи, історики, мовознавці, дослідники риторичного мистецтва, зокрема гомілетики. Його думки й твердження не втратили своєї актуальності й зараз, а звернення до совісті й розуму співвітчизників дуже слушні й доречні у реаліях сучасної України.

Ще в передювілейному 2013 р. було розроблено і надруковано кольоровий буклет “Митрополит Василь Липківський. 1864—1937” та оновлено присвячений йому об'ємний змістовний сайт <http://lypkivskyivasyl.in.ua/>.

Реагуючи (на жаль, з великим запізненням) на звернення представників української громадськості, Верховна Рада України 3 липня 2014 року прийняла Постанову №1570 “Про відзначення 150-річчя від дня народження отця-митрополита Української Автокефальної Православної Церкви Василя Липківського”, якою передбачені певні заходи та подані рекомендації й пропозиції щодо цього державним органам, зокрема Укрпошті та Національному банку України, Державному комітету з телебачення і радіомовлення України, Київській міській державній адміністрації тощо, а також Національній академії наук України.

Тим часом, вже на початку 2014 року до шляхетної справи достойного відзначення ювілею Митрополита Василя Липківського, цього, за словами академіка *А. Кримського*, — *апостола українського релігійно-національного відродження*, активно долучилися Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Український інститут національної пам'яті, Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України та Київська православна богословська академія Української Православної Церкви Київського патріархату.

Основні заходи відзначення ювілею припали на 19—20 березня 2014 р. Такий дводенний регламент є виправданим: сам Василь Костянтинович писав, що “*народився Р.Б. 1864-го, 7/20 березня*”, але для перерахунку дат при переході від Юліанського календаря до Григоріанського в XIX столітті треба було додавати не 13 (як у XX столітті), а лише 12 днів, що й дає 19 березня...

Пропам'ятні заходи почалися саме 19 березня 2014 року в Михайлівському Золотоверхому соборі Літгією за упокій Митрополита УАПЦ Василя Липківського. Після цього в актовій залі Київської православної богословської академії (КПБА) відбувся урочистий вечір, на якому було багато сказано про вагомість і значущість для сьогодення життя, діянь та творчої спадщини Василя Липківського. Вечір закінчився чудовим виступом хору студентів КПБА, який виконав низку творів українських композиторів, що були написані у 1920-х роках для богослужіння в УАПЦ.

20 березня в Інституті української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України (ІУАД) відбулася наукова конференція “Духовна спадщина Митрополита Василя Липківського”. На конференцію були подані доповіді представників наукових та навчальних закладів, зокрема це: ІУАД, Інститут історії НАН України, Київський університет ім. Б. Грінченка, Національний університет “Киево-Могилянська академія”, Одеський державний університет внутрішніх справ, Національний університет “Острозька академія”, Інститут національної пам'яті, Центральний державний архів зарубіжної українки, Львівський інститут дидактики, Історико-меморіальний музей М. Грушевського, Липовецький районний архів.

Департамент культури КМДА
Музей історії міста Києва

**КИЇВСЬКІ АДРЕСИ
МИТРОПОЛИТА ВАСИЛЯ ЛИПКІВСЬКОГО
(ДО 150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Фотовиставка експонується
в Музейно-виставковому центрі «Музей історії Києва»
27 жовтня - 17 листопада 2014 року
Адреса: м. Київ, вул. Богдана Хмельницького, 7
Виставка працює щоденно з 10.00 до 18.00
Понеділок з 10.00 до 16.00
Довідки за телефоном: (044) 520-28-26

**МИТРОПОЛИТ УАПЦ
ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ**

Релігійний діяч, церковний реформатор, публіцист, борець за автономію українського православ'я. Перший митрополит Київський і всієї України Української Автокефальної Православної Церкви та останній настоятель Софійського собору в Києві.

1864-1937

150 років від дня народження

1864-1937

**МИТРОПОЛИТ УАПЦ
ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ**

Перший день Premier jour

2.00
UKRAINE
UKRAÏNA
150 років від дня народження
1864-1937
08.05.2014 • Київ
1864-1937
ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ
150 років від дня народження

Національний банк України 27 листопада 2014 року ввів в обіг пам'ятну монету, присвячену 150-річчю від народження Митрополита Василя Липківського

Урочистий вечір до 150-річчя від народження Митрополита Липківського в актовій залі Київської православної богословської академії (КПБА). Київ, 19 березня 2014 року

Того ж дня в Андріївській церкві відбулося богослужіння — Акафіст до священомученика Василя (Липківського), Митрополита Київського і всієї України (1937+), бо у травні 1997 р. Третій Помісний Собор УАПЦ здійснив канонізацію святих новомучеників землі Української, зокрема Митрополита Василя Липківського.

20 березня 2014 р. у Національному музеї історії України урочисто було відкрито велику виставку “Митрополит Василь Липківський: постать на тлі епохи (до 150-річчя від дня народження)”. У Музеї історії Києва в жовтні—листопаді 2014 р. працювала цікава виставка “Київські адреси Василя Липківського”.

Відзначали ювілей В. Липківського не тільки в Києві. 14 травня 2014 року в Львівському музеї історії релігії за ініціативи його співробітників відбулася “Урочиста Академія з нагоди 150-річчя від дня народження Митрополита УАПЦ Василя Липківського”. Знаменним було спільне благословення і вітальні слова до учасників Академії представників всіх українських Православних конфесій — УАПЦ, УПЦ КП та УПЦ МП. Вечір закінчився чудовим концертом викладачів і студентів Львівської богословської академії УПЦ КП.

Ще до прийняття Верховною Радою згаданої Постанови №1570 — у травні 2014 року вийшла друком пам'ятна ювілейна поштова марка “Митрополит Василь Липківський. 1864—1937”. 8 травня у Головоштамті (Київ) було проведено спецпогашення марки і конверта спеціальним поштовим штемпелем “Митрополит Василь Липківський. 1864—1937. Перший день. Київ. 01001”. Тираж марки — 180 тис., конвертів “першого дня” — 2,5 тис. Крім того,

філателісти самотужки виготовили 100 оригінальних конвертів із портретом Митрополита Василя Липківського.

Національний банк України 27 листопада 2014 року реалізував випуск пам'ятної монети до 150-річчя від дня народження Митрополита Василя Липківського (тираж 20 тис.).

Є певні сподівання на виконання у найближчому майбутньому доручень і рекомендацій, зазначених у згаданій Постанові Верховної Ради України №1570, зокрема щодо підготовки й випуску вибраних творів із його творчої спадщини, встановлення меморіальної дошки на будинку по вул. Володимирській, 24, що біля південної брами Софійського собору, де він мешкав як настоятель Собору у 1919—1929 роках.

Запорукою цього є національно свідомо українська громадськість, яка вже багато зробила для визнання в Україні та вшанування постаті Першого Митрополита незалежної української Церкви. В цій праці, в першу чергу, слід відзначити доктора історичних наук *І.М. Преловську* — одного з основних організаторів проведення пропам'ятних заходів, провідного фахівця з досліджень діяльності УАПЦ та її Митрополита.

... В одній із проповідей Митрополита *Липківського*, що є його духовним заповітом нам, нащадкам, і яка надзвичайно актуальна в сучасній Україні, є такі рядки:

“Єдиний спосіб відновити в нашій народі силу до свого рідного вільного життя, любов до своєї отчизни України — це згадати, знати своїх предків, увійти з ними в духовне єднання, раз і назавжди твердо і ясно зрозуміти “чий ми діти””. ■